

Mer om åpen innovasjon

Internasjonale prosesser

Europakommisjonen har lenge hatt fokus på åpen innovasjon, og lanserte i 2016 en visjon hvor åpen innovasjon, åpen forskning og åpenhet mot verden ses i sammenheng (EU Commission 2016). Et viktig premiss for EU er å tilrettelegge for at forskning i større grad benyttes til innovasjon og at åpen innovasjon skal gi EU et konkurransemessig fortrinn.

EU-kommisjonen har etablert en egen strategigruppe for åpen innovasjon, The Open Innovation Strategy and Policy Group (OISPG) sammensatt av deltagere fra næringsliv, myndigheter, forskning og befolkning. Gjennom EU og H2020 utlyses en rekke midler til åpne innovasjonsprosjekter og aktiviteter.

En ekspertgruppe oppnevnt av EU-kommisjonen beskriver ansvarlig forskning og innovasjon (RRI) som en prosess for å koble forskning og innovasjon til de fremtidene de skal fungere i. (DG RTD, 2013). RRI er blitt et viktig begrep i europeisk forsknings- og innovasjonspolitik. Samfunnsansvarlig forskning og innovasjon er en tverrgående utfordring i Horisont 2020, og i 2014 la det italienske presidentskapet for EUs Ministerråd fram The Rome Declaration on Responsible Research and Innovation. RRI skal inspirere til eksperimentering, utviklingsarbeid og læring på tvers av etablerte grenser, sektorer og disipliner.

Internasjonalt rammeverk for samfunnsansvar

FNs Global Compact er et av flere initiativ for samarbeid om samfunnsansvar. Dette er et strategisk partnerskap mellom FN og næringslivet der deltakende selskaper forplikter seg til å integrere ti prinsipper vedrørende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og anti-korrupsjon i sine forretningsstrategier.

FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter ble enstemmig støttet av FNs Menneskerettighetsråd i 2011. FNs veiledende prinsipper har utviklet seg til å bli den rådende internasjonale standarden som etter hvert integreres i ulike retningslinjer og rammeverk, som OECDs retningslinjer, FNs Global Compact, ISO 26000, Equator Principles og International Finance Corporation Performance Standards. FNs prinsipper brukes også i nasjonale handlingsplaner og veiledere for ulike enkeltnæringer. En rekke selskaper tar nå prinsippene i bruk i sine egne strategier for samfunnsansvar.

Nasjonale prosesser

Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–28

Akademia har tradisjonelt hatt høy troverdighet, men det kan ikke lenger tas for gitt. Utdannings- og forskningsinstitusjonene må anstrenge seg for å bevare tilliten ved å kommunisere godt med publikum i et nytt medielandskap. Universiteter og høyskoler, med sine grunnleggende normer om kritisk og redelig diskusjon, har et ansvar for å bidra til at samfunnsdebatten preges av kunnskap, høy sannhetsgehalt og etterrettelighet. Samspillet mellom forsknings- og utdanningsmiljøer og det øvrige samfunnet er blitt enda viktigere. I prinsippene for samfunnsansvarlig forskning og innovasjon (RRI, Responsible Research & Innovation), vedtatt av Europaparlamentet i 2014, vektlegges et bredere samfunnsengasjement. Det vil bidra til større åpenhet og tillit mellom forskningsmiljøer og samfunnsaktører, og er også vesentlig for å få inn nye perspektiver i forskningen. Større oppmerksomhet rettet mot samfunnsmedvirkning og -ansvar i høyere utdanning er også en viktig del av dette perspektivet (Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2019-28).

Digital21- digitaliseringsstrategien

På oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet har Digital21 utarbeidet en strategi som skal bidra til å gi norsk næringsliv et digitaliseringsløft. Digitalisering vil fremover være svært viktig for å sikre global konkurransekraft for norske bedrifter. Strategien foreslår en satsing på fire sentrale teknologiområder som blir særlig viktige for Norge: kunstig intelligens, stordata, tingenes internett og autonome systemer. Det foreslår at virkemiddelapparatet i sterkere grad må tilpasses næringslivets behov, som blant annet betyr at forskning, utvikling og innovasjon også må skje på tvers av tradisjonelle siloer. Det påpekes som avgjørende at det er behov for tydeligere koordinering og styrking på tvers. Digital21 anbefaler tre hovedgrep i offentlig forvaltning: 1) regimet for innovative anskaffelser må styrkes og faktisk tas i bruk, 2) det er behov for en digital regelvask og forenkling og 3) offentlig data skal som hovedregel være tilgjengelige for næringsutvikling.

St.meld om innovasjon i offentlig sektor skal lages

Regjeringens arbeid med en stortingsmelding om innovasjon i offentlig sektor er i gang. KMD er ansvarlig departement. Det heter: " En del av innovasjonsløftet er å utarbeide en stortingsmelding med en felles politikk for innovasjon i offentlig sektor. Vi vil invitere aktører til en åpen og involverende prosess, og ønsker at dette arbeidet setter innovasjon på agendaen i hele offentlig sektor." Det påpekes at offentlig sektor må tenke nytt i møte med de store utfordringene i vår tid innen demografi, økonomi, klima, velferd og teknologi. Regjeringen ønsker et innovasjonsløft for å ivareta målene om en bærekraftig, effektiv og moderne offentlig sektor med høy tillit hos innbyggerne.

Samfunnsansvar i norsk næringsliv

Norske næringsorganisasjoner som NHO, Virke, Finans Norge, Rederiforbundet og Revisorforeningen har gjennom flere år gitt arbeidet med samfunnsansvar høy prioritet. De fleste store norske selskaper har også integrert samfunnsansvar i sine forretningsstrategier. Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) har utviklet anbefalinger som alle selskaper notert på Oslo Børs må forholde seg til. Business for Peace-initiativet som samler næringslivsledere som er opptatt av å bidra til bærekraftig utvikling er et annet eksempel. Arbeidslivets organisasjoner har vært aktive i utvikling av anstendige arbeidsvilkår. Stadig oftere jobber sivilt samfunn og næringsliv i partnerskap, for eksempel gjennom Initiativ for etisk handel (IEH) som LO, Virke, COOP og Kirkens Nødhjelp gikk sammen om å stifte i 2000.

Hva gjøres i Forskningsrådet

I Forskningsrådets overordnede strategi heter det: "Skrittvis endring og forbedring dominerer i offentlig sektor. Det er behov for mer omfattende innovasjon, det vil si større og mer gjennomgripende endringer. Slik innovasjon er mer risikofylt og kan ha utilsiktede konsekvenser eller medføre ekstra kostnader, før gevinster hentes ut. Dette er spesielt utfordrende for offentlig sektor der ansvaret for å innovere og arbeidsdelingen mellom virksomheter og forvaltningsnivåer er utydelig. Alt dette innebærer at det er behov for en politisk forankring av nasjonale, mer systematiske og helhetlige grep i innovasjonsarbeidet på tvers av sektorer og nivåer."

Forskningsrådets "Strategi for innovasjon i offentlig sektor" (kildehenvising/fotnote) poengterer at det er behov for et taktskifte i forsknings- og innovasjonsinnsatsen i og for offentlig sektor. Forskningsrådet vil med denne strategien ta en pådriverrolle for en kunnskapsbasert, bærekraftig og innovativ omstilling i offentlig sektor. Med sin rolle i kunnskapssystemet kan Forskningsrådet bidra til å styrke samspillet mellom forskningsmiljøene, næringslivet og offentlig sektor, i samarbeid med andre sentrale aktører.

I Forskningsrådet er det satt i gang mange aktiviteter der målet er å stimulere til tverrfaglighet, involvering og nye måter å samarbeide på. Aktivitetene har fokus på nye arbeidsmåter og samspill mellom ulike aktører fra forskning, næringsliv, offentlig sektor og andre relevante samfunnsaktører og er rettet mot teknologiutvikling, innovasjon og samfunnspektiver.

Ansvarlig forskning og innovasjon (RRI) og involvering av brukergrupper har hatt et særlig fokus. Forskningsrådets teknologiprogrammer (BIOTEK2021, NANO2021, IKTPLUSS) og SAMANSVAR

har utviklet et rammeverk for ansvarlig forskning og innovasjon, RRI. Rammeverket fokuserer på selve forsknings- og innovasjonsprosessene, kort sammenfattet ved at de bør være fremadskuende, reflekterende, inkluderende og fleksible. Rammeverket er utviklet for å lede forsknings- og innovasjonsprosesser i ønsket retning.

Det er også utviklet et kunnskapsgrunnlag for grønn innovasjon hvor målet er å til å bidra det grønne skiftet ved å utvikle virkemidler for å stimulere næringslivet til utvikling av grønne løsninger, i samarbeid med andre aktiviteter i Forskningsrådet og med eksterne aktører. BIA-X er en første satsing på feltet. Ambisjonen er å kople overordnet strategis to overordnede utfordringer: Samfunnet må bli mer innovativt, både i privat og offentlig sektor, og mer bærekraftig på alle områder.

En rekke programmer har fokus på å involvere spesifikke brukere i forskningsprosessen, som helseforskningsprogrammene og BIONÆR.

Forskningsrådet har utarbeidet prinsipper for rettigheter til resultater fra forsknings- og utviklingsprosjekter finansiert helt eller delvis med midler fra Forskningsrådet. Målet er å sikre at prosjektresultatene i bred forstand kommer samfunnet til nytte, både gjennom oppbygging og formidling av kunnskap og gjennom kommersiell utnyttelse¹

¹ [Prinsipper for Norges forskningsråds rettighetspolitikk](#)